

УДК 343.13
DOI

РОЗУМНИЙ СТРОК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ПРАКТИКА ЄСПЛ ТА ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

Івчук Ю.Ю.

A REASONABLE TIME FOR CRIMINAL PROCEEDINGS: ECHR PRACTICE AND SOME FEATURES OF LEGISLATIVE REGULATION

Ivchuk Yu.Yu.

Статтю присвячено питанню розуміння змісту процесуальної вимоги розумного строку кримінального провадження у практиці Європейського суду з прав людини, а також деяким особливостям та недолікам її реалізації на стадії досудового розслідування згідно з чинним Кримінальним процесуальним кодексом України.

Актуальність питань, що розглядаються в статті, обумовлена тим, що здійснення кримінального провадження у розумні строк є однією з ключових гарантій з боку держави у контексті виконання нею своїх зобов'язань за ст.6 ЄКПЛ. Україна як учасниця Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.) повинна враховувати правові позиції Європейського Суду з прав людини для створення дійсно ефективного механізму захисту прав людини.

На підставі аналізу наукових праць, процесуального законодавства та рішень ЄСПЛ висвітлено підходи до розуміння сутності категорії «розумний строк». На прикладі низки рішень висвітлено правові позиції Суду щодо початку, перебігу та закінчення періоду, який необхідно враховувати при визначенні строку кримінального провадження у конкретній справі.

З урахуванням положень чинного Кримінального процесуального кодексу України та практики ЄСПЛ автором визначені основні критерії «розумного строку» у кримінальному провадженні: складність справи, поведінка заявника та поведінка відповідних компетентних органів державної влади. Надано окрему характеристику кожного з критеріїв визначення розумного строку кримінального провадження. На підставі узагальнення правових позицій ЄСПЛ щодо критерію складності справи зроблено висновок про неможливість вироблення єдиного підходу до оцінки розумної тривалості з огляду на особливості кожного кримінального провадження.

На підставі аналізу положень статті 308 КПК України визначено механізм оскарження недотримання розумних строків на стадії досудового розслідування, окреслено проблемні питання дієвого оскарження строків досудового розслідування до прокурора вищого рівня.

Ключові слова: розумні строки, право на справедливий суд, практика Європейського суду з прав людини, принцип, кримінальне провадження.

Постановка проблеми. Набувши членство у Раді Європи та ратифікувавши у липні 1997 р. Конвенцію про захист прав та основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (далі – Конвенція), Україна приєдналася до так званої європейської системи охорони

прав людини, що включає не лише обов'язок захищати і дотримуватися закріплених у Конвенції прав та свобод, а й визнання юрисдикції Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Порушення розумного строку кримінального провадження є гострою проблемою, на яку неодноразово звертали увагу як вищі національні судові установи, так і безпосередньо ЄСПЛ.

Стан дослідження. Питанню дотримання розумних строків під час здійснення кримінального провадження присвячені праці В.М. Кушнерьова, О.В. Капліної, О.А. Банчука, О. П. Кучинської, П.В. Жовтан, Н.З.Рогатинської та ін. Водночас, більш глибокого дослідження потребують питання розуміння засади розумного строку кримінального провадження у практиці ЄСПЛ та її реалізації на стадії досудового розслідування на національному рівні.

Мета дослідження. Метою наукової статті є з'ясування змісту засади розумного строку строку кримінального провадження, особливостей та недоліків її реалізації на підставі аналізу практики ЄСПЛ та чинного процесуального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Дотримання вимоги розумного строку кримінального провадження є однією з ключових гарантій з боку держави у контексті виконання нею своїх зобов'язань за ст.6 ЄКПЛ. Право підозрюваного або обвинуваченого на розумний строк кримінального провадження гарантується основними міжнародними конвенціями з прав людини. Зокрема, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1973 року у статті 14 передбачає, що кожен має право при розгляді будь-якого пред'явленого йому кримінального обвинувачення як мінімум на таку гарантію на основі цілковитої рівності як «бути судженим без невинуватої»

затримки»[1]. Подібні положення містяться також в Американській конвенції з прав людини [2] та Африканській хартії прав людини і народів [3].

Згідно зі статтею 6 (1) Конвенції про захист прав та основоположних свобод (далі – ЄКПЛ) «кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який ...встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення» [4]. Слід зазначити, що норма ст. 6 ЄКПЛ не містить вказівки на те, що право на доступ до правосуддя у розумний строк, окрім підозрюваних (обвинувачених), мають також і потерпілі від злочинів, та інші особи, чії права та законні інтереси будь-яким чином порушуються під час кримінального провадження. Однак такі права потерпілих та інших осіб впливають зі ст. 13 ЄКПЛ, згідно з якою кожен, чії права та свободи порушені, «має право на ефективний засіб правового захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження»[4]. Згідно з практикою Європейського суду з прав людини вимога ефективності захисту прав громадян включає вимогу швидкого розслідування фактів порушень прав, визнаних Конвенцією. Зокрема, у справі *Koruylov v. Russia* ЄСПЛ вказав, що «запізніле порушення кримінальної справи спричинило втрату цінного часу, що не могло не вплинути на успіх розслідування» [5].

У національному законодавстві засада розумного строку закріплена у ст. 28 КПК України, відповідно до якої під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. При цьому, розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для

виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень[6].

Спроби надати визначення поняттю розумного строку віднайшли своє відображення й у вітчизняній правовій доктрині. Як зазначає О. П. Кучинська, під розумними строками слід розуміти період часу, який дозволив би уникнути надмірного, необґрунтованого зволікання у кримінальному провадженні (як під час досудового розслідування, так і судового розгляду кримінальних справ) [7].

Водночас, на думку В.М. Кушнерьова, поняття «розумний строк» має ширше значення, ніж просто пришвидшення здійснення кримінального провадження. Автор слушно зазначає, що надмірне прагнення до швидкого розслідування кримінального провадження чи розгляду справи в суді може призвести до не виправданого звуження меж доказування. Розумні строки спрямовані не лише на пришвидшення роботи посадових осіб та органів, які здійснюють кримінальне провадження, а й на раціональне та ефективне використання часу, який реально необхідний у межах встановлених законом процесуальних строків для повного, неупередженого й усесбічного розслідування і судового розгляду [8]. О.А. Банчук також стверджує, що закріплення на законодавчому рівні розумних строків полягає в тому, щоб розслідування та розгляд кримінального провадження не були затягнутими, а швидкість не перетворювалася на не виправдану поспішність, щоб часові межі кримінального провадження давали змогу всім її учасникам реалізувати свої повноваження, а органам, які безпосередньо провадять кримінальне провадження, – вирішити покладені на них завдання [9].

Думки науковців перегукуються з правовими позиціями Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), який зазначає,

що «стаття 6 ЄКПЛ ... у кримінально-процесуальній сфері має на меті забезпечити, аби обвинувачений не залишався занадто довгий час під тягарем обвинувачення, обґрунтованість якого має бути доведена» [10]. Водночас, як вказує Суд у справі *Boddaert v. Belgium*: «...Стаття 6 закріплює, що судове провадження має бути швидким, але вона також встановлює більш загальний принцип – принцип належного відправлення правосуддя. Тому слід віднайти справедливу рівновагу між різними аспектами цієї основоположної вимоги [11].

Встановлення конкретних часових меж розумного строку є недоцільним, оскільки, як неодноразово вказував ЄСПЛ, поняття розумного строку є оціночним. Період, який слід враховувати при визначенні тривалості кримінального провадження, починається з дня, коли особі пред'явлено обвинувачення у межах автономного значення, наданого цьому терміну ЄСПЛ. Згідно з практикою ЄСПЛ під «обвинуваченням» варто розуміти «офіційне повідомлення компетентного органу про підозру у вчиненні кримінального правопорушення»[12; 13]. Водночас, як вказує Суд, у деяких випадках період, який слід враховувати при визначенні тривалості кримінального провадження може розпочинатися з моменту, коли особу було допитано як підозрюваного без офіційного повідомлення про підозру. Так, у справі *Grigoryan v. Armenia* заявник скаржився на порушення розумного строку кримінального провадження, яке тривало щонайменше 5 років та три місяці. ЄСПЛ зазначив, що незважаючи на те, що заявник до моменту арешту формально мав статус свідка, виходячи з суті справи, фактично заявник вже був підозрюваним ще з моменту відкриття провадження, тому строк необхідно обчислювати з моменту порушення справи [14]. Натомість, у справі *Polz v. Austria* Суд не був переконаний аргументом заявника про те,

що відправною точкою провадження слід вважати день надання судом дозволу на прослуховування його телефону до моменту повідомлення про підозру. На думку Суду, провадження почалося з моменту, коли проти заявника було відкрито попереднє розслідування [15].

З приводу закінчення періоду, який слід враховувати при визначенні меж розумних строків кримінального провадження ЄСПЛ неодноразово повторював, що обвинувачений у кримінальному провадженні повинен мати право на те, щоб його справа велась з особливою ретельністю, і що у кримінальних справах стаття 6 має на меті уникнути того, щоб обвинувачений занадто довго перебував у стані невизначеності щодо результату провадження [16]. Період, який слід враховувати, закінчується з дати остаточного визначення обвинувачення або припинення провадження у справі, при цьому стаття 6 ЄКПЛ охоплює всі розглядувані провадження, включаючи апеляційне провадження [17]. При цьому, при обчисленні строків кримінального провадження необхідно враховувати лише ті періоди, протягом яких справа фактично перебувала у національних судах. Так, у справі *Buldashev v Russia* ЄСПЛ вказав, що не слід брати до уваги період з моменту, коли обвинувальний вирок заявника набув законної сили і не було відкрито жодного провадження, і до моменту, коли апеляційне рішення було скасовано в порядку нагляду, а справу передано до апеляційного суду для новий розгляд [18].

Дотримання розумного строку кримінального провадження визначається у кожному конкретному випадку з урахуванням вироблених ЄСПЛ критеріїв: складності справи, поведінки заявника та відповідних компетентних органів державної влади. Варто зазначити, що у чинному КПК України, з урахуванням практики ЄСПЛ, також

отримали своє легітимне закріплення критерії для визначення розумності строків кримінального провадження. Відповідно до ч.3 ст. 28 КПК такими є: 1) складність кримінального провадження, яка визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування тощо; 2) поведінка учасників кримінального провадження; 3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень [6].

Розглядаючи критерій складності справи, варто зазначити, що загалом, чим складнішою є справа, тим більше свободи надається державі при визначенні крайньої межі розумної тривалості провадження. ЄСПЛ оцінює складність справи з огляду на ряд різних факторів, таких як: кількість обвинувачених або потерпілих, кількість або характер звинувачень (серйозність), обсяг матеріалів справи, кількість експертів чи свідків, які підлягають допиту, необхідність співпраці з органами влади третьої держави тощо. Так, у справі *Breinesberger i Wenzelhuemer v. Austria*, Суд дійшов висновку, що тривалість провадження (7 років і 5 місяців на трьох рівнях юрисдикції) була розумною, в основному базуючись на складності справи. Кримінальне провадження, про яке йдеться у справі, було значним по складності з огляду на кількість окремих випадків маніпулювання кредитними рахунками та положеннями договорів, які підлягали дослідженню. Це передбачало встановлення фактів щодо великої кількості індивідуальних кредитних договорів та квартальних рахунків. Процес зайняв багато часу, зокрема на стадії розслідування прокурорами та на стадії судового розгляду [19].

Водночас, відмінною є позиція Суду, наведена у рішенні по справі *Rouille v. France* [20]. Згідно з обставинами справи, заявнику було висунуто обвинувачення у зловживанні довірою та шахрайстві, скоєних проти вразливих категорій населення. ЄСПЛ визнав, що, враховуючи характер звинувачень, висунутих проти заявника, судові органи повинні були зіткнутися з певними труднощами, пов'язаними з кількістю осіб, які підлягають допиту, та технічним характером документів, які підлягали дослідженню. Однак Суд зазначив, що це не може виправдати досудове розслідування, яке тривало п'ять років і два місяці [20]. Схожий висновок наведений й у рішенні *Pimentel Lourenço v Portugal*, в якому Суд визнав, що кримінальна справа представляла певну складність через її економічний та фінансовий характер. Однак, незважаючи на необхідність вжити різних заходів із залученням іноземних органів влади, Суд вказав, що ця складність не може пояснити, чому прокуратурі знадобилося більше чотирьох років, щоб завершити досудове розслідування. Враховуючи свою прецедентну практику з цього питання, Суд встановив, що тривалість загального провадження була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку» [21].

Узагальнивши наведені позиції щодо дотримання розумності строку кримінального провадження з огляду на критерій складності справи, можна зробити висновок, що виробити єдиний підхід до оцінки «розумної» тривалості не виявляється можливим через особливості кожного кримінального провадження, обумовлені різним ступенем складності конкретної справи, що стала предметом розгляду ЄСПЛ.

Поведінка компетентних органів влади також є суттєвим фактором при вирішенні питання про те, чи забезпечила держава розумні строки здійснення кримінального

провадження. На жаль, згідно з аналітичними даними ЄСПЛ, скарги проти України щодо недотримання розумного строку розгляду справ у національних судах є одними з найбільш поширених. Окрім того, у період з 1959 по 2019 роки ЄСПЛ ухвалив 1383 рішення щодо України, де було констатовано порушення, при цьому 429 з них стосувались недотримання розумного строку та, відповідно, порушення п.1 ст. 6 ЄКПЛ [22].

У контексті кримінальної частини статті 6 ЄКПЛ порушення розумних строків, встановлені ЄСПЛ, у більшості випадків пов'язані з неналежною поведінкою компетентних органів (слідчого, прокурора, суду), яка призводить до затягування провадження у справі. У практиці ЄСПЛ можна виокремити такі поширені причини недотримання розумних строків як: а) зупинення розгляду справи у суді для вирішення питання щодо протиправності обвинувального висновку (*Dobbertin v. France*) [23]; б) затримка стороною обвинувачення у зверненні до суду касаційної інстанції з вимогою передати справу в іншій суд першої інстанції (*Foti and others v. Italy*) [24]; в) необґрунтовані перерви між судовими засіданнями, неодноразове направлення справи на додаткове розслідування (*Антоненков проти України*) [25]; г) затримка між останнім слуханням у суді першої інстанції та оголошенням вироку, затримка в організації технічного запису засідань (*Ізетов проти України*) [26]; г) безпідставне неодноразове зупинення досудового слідства (*Вергельський проти України*) [27] тощо. Відповідальність держави за затягування компетентними органами розгляду справи була встановлена також у справі «*Kuśmierek v. Poland*». Заявник стверджував, що надмірна затримка у справі була спричинена неналежними діями суду, зокрема невжиттям ним адекватних заходів для забезпечення присутності підсудних та свідків, внаслідок

чого судові засідання неодноразово переносились. ЄСПЛ за результатами розгляду справи встановив, що суд не скористався заходами, доступними йому відповідно до національного законодавства, щоб дисциплінувати учасників процесу та забезпечити розгляд справи в розумний строк, тим самим порушив положення п.1 ст. 6 ЄКПЛ [28].

Водночас, на думку ЄСПЛ поведінка заявника (підозрюваного, обвинуваченого) є об'єктивним фактом, який не може бути приписаний державі-відповідачу у випадку порушення строків кримінального провадження. Наприклад, підозрюваний або обвинувачений може сприяти тривалості провадження через свої численні клопотання про відкладення розгляду справи або неявку до суду через стан здоров'я. Так, у справі *Krakolinig v Austria* Суд зазначив, що неодноразові відстрочки та затримки були спричинені поганим станом здоров'я заявника. І хоча його не можна було вважати відповідальним за це, Суд вважав, що це було об'єктивною причиною тривалості кримінального провадження [29].

У контексті розгляду питання щодо недоліків законодавчого врегулювання варто звернути увагу на механізм оскарження недотримання розумних строків на стадії досудового розслідування. Чинний КПК передбачає спеціальну процедуру оскарження недотримання розумних строків під час досудового розслідування. Відповідно до ст. 308 КПК України підозрюваний, обвинувачений, потерпілий, інші особи, права чи законні інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, дізнавачем, прокурором під час досудового розслідування. Прокурор вищого рівня зобов'язаний розглянути скаргу протягом трьох днів після її подання і в разі наявності

підстав для її задоволення надати відповідному прокурору обов'язкові для виконання вказівки щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень [6]. При цьому постанова прокурора вищого рівня про відмову у задоволенні скарги про недотримання розумних строків може бути оскаржена до слідчого судді відповідно до положень п.9¹ ч.1 ст.303 КПК.

Саме під час розгляду слідчим суддею скарги на постанову прокурора вищого рівня про відмову у задоволенні скарги про недотримання розумних строків виникають труднощі у розумінні меж повноважень слідчого судді, зокрема, якщо скарга стосується строку закінчення досудового розслідування. Відповідно до ст. 307 КПК України слідчий судді за результатами розгляду такої скарги може прийняти ухвалу про скасування постанови прокурора вищого рівня або про відмову у задоволенні скарги. Чинний КПК України не передбачає повноваження слідчого судді встановлювати в ухвалі строк закінчення досудового розслідування за результатами розгляду скарги на постанову прокурора вищого рівня, прийнятої у порядку ст. 308 КПК України, що у цілому відповідає zasadі незалежності прокуратури та органів досудового розслідування. З іншого боку, по-перше, постає питання про обґрунтованість мотивів прокурора вищого рівня при визначенні того, наскільки розумним є строк досудового розслідування. По-друге, ставиться під сумнів дієвість законодавчого механізму оскарження постанови прокурора вищого рівня про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків загалом. Оскільки, як зазначає суддя Вищого антикорупційного суду В.В. Михайленко, у практиці зустрічаються непоодинокі випадки, коли рішення про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків

скасовувалося слідчим суддею декілька разів з аналогічних підстав, а прокурор за результатами чергового розгляду скарги (на виконання судового рішення) виносив аналогічну постанову, виклавши таке саме обґрунтування іншими словами [30]. У цілому, ефективність звернення зі скаргою до прокурора вищого рівня як засобу правового захисту вже ставилась під сумнів у низці справ ЄСПЛ. Так, зокрема, у справі «Меріт проти України» Суд зауважив, що подачі скарг до прокурора вищого рівня не можуть розглядатися як «ефективні» та «доступні», оскільки статус прокурора за національним законодавством та його участь в кримінальному провадженні проти заявника не надають достатньої гарантії для незалежного та безстороннього розгляду скарги заявника[31].

Висновки. Дотримання вимоги розумного строку у кримінальному провадженні є важливою складовою забезпечення права особи на справедливий суд. Ратифікація Україною Конвенції про захист прав та основоположних свобод, застосування правових позицій ЄСПЛ у практиці національних судів, новелізація кримінального процесуального законодавства поступово створюють фундамент для наближення національного правосуддя до стандартів, закріплених у ст. 6 ЄКПЛ. Однак наразі в Україні актуальною залишається проблема забезпечення розгляду справ у розумні строки, яка обумовлена неналежним виконанням своїх повноважень компетентними органами під час кримінального провадження у взаємозв'язку з перевантаженістю судової системи, що підтверджується численними скаргами до ЄСПЛ проти України. Окремо варто звернути увагу на реалізацію засади розумності строків на стадії досудового розслідування та механізм оскарження їх недотримання. Постає питання про дієвість наданих

слідчому судді повноважень під час прийняття рішення щодо постанови прокурора вищого рівня про відмову у задоволенні скарги про недотримання розумних строків, що у подальшому може стати предметом розгляду ЄСПЛ.

Література:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Пакт Орг. Об'єдн. Націй від 16.12.1966 р. : станом на 19 жовт. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 24.05.2022).
2. American Convention on Human Rights "Pact of San José, Costa Rica". Signed at San José, Costa Rica, on 22 November 1969. URL: <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%201144/volume-1144-i-17955-english.pdf> (date of access: 24.05.2022).
3. African Charter on Human and Peoples' Rights ('Banjul Charter'), 27 June 1981. URL: <https://www.achpr.org/legalinstruments/detail?id=49> (date of access: 24.05.2022).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 24.05.2022).
5. Kopylov v. Russia (Application no. 3933/04) 29.07.2010. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-100099> (дата звернення: 13.05.2022)
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 20 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 24.05.2022).
7. Кучинська О. Розумні строки кримінального провадження – одна із гарантій справедливого судочинства. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 2. С. 44–49. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2015_Kuchunskaya.pdf (дата звернення: 24.05.2022).
8. Кушнерьов В. Розумність строків як загальна засада кримінального провадження : Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Київ,

2021. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18253> (дата звернення: 24.05.2022).
9. Банчук О. А., Куйбіда Р. О. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства. Київ: Леста, 2005. 116 с.
10. Kart v. Turkey (Application no. 8917/05) 03.12.2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96007> (дата звернення: 13.05.2022)
11. Boddaert v. Belgium (Application no. 12919/87) 12.10.1992 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57768> (дата звернення: 13.05.2022)
12. Todorov v. Ukraine (Application no. 16717/05) 12.01.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-204135> (дата звернення: 13.05.2022)
13. Assunção Santos v. Portugal (Application no. 6015/09) 26.06. 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111647> (дата звернення: 13.05.2022)
14. Grigoryan v. Armenia (Application no. 3627/06) 10.07.2012 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112103> (дата звернення: 13.05.2022)
15. Polz v. Austria (Application no. 24941/08) 25.10.2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107172> (дата звернення: 13.05.2022)
16. Hajibeyli v. Azerbaijan (Application no. 16528/05) 10.07.2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87412> (дата звернення: 13.05.2022)
17. Grigoryev v. Russia (Application no. 22663/06) 23.10.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113921> (дата звернення: 13.05.2022)
18. Buldashev v. Russia (Application no. 46793/06) 18.10.2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107024> (дата звернення: 13.05.2022)
19. Breinesberger i Wenzelhuemer v. Austria (Application no. 46601/07) 27.11.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115476> (дата звернення: 13.05.2022)
20. Rouille v. France (Application no. 50268/99) 06.01.2004. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-66117> (дата звернення: 13.05.2022)
21. Pimentel Lourenço v Portugal (Application no. 9223/10) 23.10.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113931> (дата звернення: 13.05.2022)
22. Violations by Article and by State. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2019_ENG.pdf (дата звернення: 13.05.2022)
23. Dobbertin v. France (Application no. 13089/87) 25.02.1993. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57807> (дата звернення: 13.05.2022)
24. Foti and others v. Italy (Application no. 7604/76; 7719/76; 7781/77; 7913/77) 10.12.1982. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57489> (дата звернення: 13.05.2022)
25. Антоненков та інші проти України (Заява N 14183/02) 22.11.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_424#Text (дата звернення: 13.05.2022)
26. Ізетов проти України (Заява № 23136/04) 15.09.2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_870#Text (дата звернення: 13.05.2022)
27. Вергельський проти України (Заява N 19312/06) 12.03.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_460#Text (дата звернення: 13.05.2022)
28. Kuśmierk v. Poland (Application no. 10675/02) 21.09.2004. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-66646> (дата звернення: 13.05.2022)
29. Krakolinig v Austria (Application No. 33992/07) 10.05.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111008> (дата звернення: 13.05.2022)
30. Михайленко В.В. Деякі питання оскарження недотримання розумних строків на досудовому розслідуванні. Частина 1. *LexInform: Правові та юридичні новини, юридична практика, коментарі*. URL: <https://lexinform.com.ua/yuridychna-praktyka/deyaki-pytannya-oskarzhennya-nedotrymannya-rozumnyh-stroki-va-na-dosudovomu->

rozsliduvanni-chastyna-1/ (дата звернення: 01.06.2022).

31. Меріт проти України (Заява № 66561/01) 30.03.2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_110#Text (дата звернення: 13.05.2022)

References:

1. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava : Pakt Orh. Obiedn. Natsii vid 16.12.1966 r. : stanom na 19 zhovt. 1973 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (data zvernennia: 24.05.2022).

2. American Convention on Human Rights "Pact of San José, Costa Rica". Signed at San José, Costa Rica, on 22 No vember 1969. URL: <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%201144/volume-1144-i-17955-english.pdf> (date of access: 24.05.2022).

3. African Charter on Human and Peoples Rights ('Banjul Charter), 27 June 1981. URL: <https://www.achpr.org/legalinstruments/detail?id=49> (date of access: 24.05.2022).

4. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod : Konventsiiia Rady Yevropy vid 04.11.1950 r. : stanom na 1 serp. 2021 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (data zvernennia: 24.05.2022).

5. Kopylov v. Russia (Application no. 3933/04) 29.07.2010. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100099> (data zvernennia: 13.05.2022)

6. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI : stanom na 20 trav. 2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (data zvernennia: 24.05.2022).

7. Kuchynska O. Rozumni stroky kryminalnoho provadzhennia – odna iz harantii spravedlyvoho sudochynstva. Visnyk kryminalnoho sudochynstva. 2015. № 2. S. 44–49. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2015_Kuchunsk.pdf (data zvernennia: 24.05.2022).

8. Kushnerov V. Rozumnist strokiv yak zahalna zasada kryminalnoho provadzhennia : Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 081 «Pravo». Kyiv, 2021. 246 s. URL:

<http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18253> (data zvernennia: 24.05.2022).

9. Banchuk O. A., Kuibida R. O. Vymohy statti 6 Konventsii pro zakhyst prav liudyny ta osnovnykh svobod do protsedury zdiisnennia sudochynstva. Kyiv: Lesta, 2005. 116 s.

10. Kart v. Turkey (Application no. 8917/05) 03.12.2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96007> (data zvernennia: 13.05.2022)

11. Boddaert v. Belgium (Application no. 12919/87) 12.10.1992 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57768> (data zvernennia: 13.05.2022)

12. Todorov v. Ukraine (Application no. 16717/05) 12.01.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-204135> (data zvernennia: 13.05.2022)

13. Assunção Santos v. Portugal (Application no. 6015/09) 26.06. 2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111647> (data zvernennia: 13.05.2022)

14. Grigoryan v. Armenia (Application no. 3627/06) 10.07.2012 URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112103> (data zvernennia: 13.05.2022)

15. Polz v. Austria (Application no. 24941/08) 25.10.2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107172> (data zvernennia: 13.05.2022)

16. Hajibeyli v. Azerbaijan (Application no. 16528/05) 10.07.2008. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87412> (data zvernennia: 13.05.2022)

17. Grigoryev v. Russia (Application no. 22663/06) 23.10.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113921> (data zvernennia: 13.05.2022)

18. Buldashev v. Russia (Application no. 46793/06) 18.10.2011. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107024> (data zvernennia: 13.05.2022)

19. Breinesberger i Wenzelhuemer v. Austria (Application no. 46601/07) 27.11.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115476> (data zvernennia: 13.05.2022)

20. Rouille v. France (Application no. 50268/99) 06.01.2004. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-66117> (data zvernennia: 13.05.2022)

21. Pimentel Lourenço v Portugal (Application no. 9223/10) 23.10.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113931> (data zvernennia: 13.05.2022)

22. Violations by Article and by State. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2019_ENG.pdf (data zvernennia: 13.05.2022)

23. Dobbertin v. France (Application no. 13089/87) 25.02.1993. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57807> (data zvernennia: 13.05.2022)

24. Foti and others v. Italy (Application no. 7604/76; 7719/76; 7781/77; 7913/77) 10.12.1982. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57489> (data zvernennia: 13.05.2022)

25. Antonenkov ta inshi proty Ukrainy (Zaiava N 14183/02) 22.11.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_424#Text (data zvernennia: 13.05.2022)

26. Izzetov proty Ukrainy (Zaiava № 23136/04) 15.09.2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_870#Text (data zvernennia: 13.05.2022)

27. Verhelskyi proty Ukrainy (Zaiava N 19312/06) 12.03.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_460#Text (data zvernennia: 13.05.2022)

28. Kuśmierk v. Poland (Application no. 10675/02) 21.09.2004. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-66646> (data zvernennia: 13.05.2022)

29. Krakolinig v Austria (Application No. 33992/07) 10.05.2012. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111008> (data zvernennia: 13.05.2022)

30. Mykhailenko V.V. Deiaki pytannia oskarzhennia nedotrymannia rozumnykh strokiv na dosudovomu rozsliduvanni. Chastyna 1. LexInform: Pravovi ta yurydychni novyny, yurydychna praktyka, komentari. URL: <https://lexinform.com.ua/yurydychna-praktyka/deyaki-pytannya-oskarzhennya-nedotrymannya-rozumnyh-stroki-v-na-dosudovomu-rozsliduvanni-chastyna-1/> (data zvernennia: 01.06.2022).

31. Merit proty Ukrainy (Zaiava № 66561/01) 30.03.2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_110#Text (data zvernennia: 13.05.2022)

Ivchuk Yu. A reasonable time for criminal proceedings: ECHR practice and some features of legislative regulation. – Article.

The article is devoted to understanding the content of the procedural requirement of a reasonable term of criminal proceedings in the case law of the European Court of Human Rights, as well as some features and shortcomings of its implementation at the pre-trial investigation stage under the current Criminal Procedure Code.

The urgency of the issues considered in the article is due to the fact that the implementation of criminal proceedings within a reasonable time is one of the key guarantees of the state in the context of its fulfillment of its obligations under Article 6 of the ECHR. As a party to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (1950), Ukraine must take into account the legal position of the European Court of Human Rights in order to create a truly effective mechanism for the protection of human rights.

Based on the analysis of scientific works, procedural legislation and decisions of the European Court of Human Rights, approaches to understanding the essence of the category of "reasonable time" are highlighted. The example of a number of decisions highlights the legal positions of the Court on the beginning, course and end of the period that must be taken into account when determining the term of criminal proceedings in a particular case.

Taking into account the provisions of the current Criminal Procedure Code of Ukraine and the case law of the European Court of Human Rights, the author identifies the main criteria of "reasonable time" in criminal proceedings: complexity of the case, the applicant's conduct and the relevant competent authorities. A separate description of each of the criteria for determining a reasonable time for criminal proceedings is given. Based on the generalization of the legal positions of the ECtHR on the criterion of complexity of the case, it was concluded that it is impossible to develop a unified approach to the assessment of reasonable duration, given the specifics of each criminal proceeding.

Based on the analysis of the provisions of Article 308 of the CPC of Ukraine, the mechanism for appealing against failure to meet reasonable deadlines at the stage of pre-trial investigation is determined, problematic issues of effective appeal against pre-trial investigation to the highest prosecutor are outlined.

Key words: *reasonable time, right to a fair trial, case law of the European Court of Human Rights, principle, criminal proceedings.*

Авторська довідка:

Івчук Юлія Юрївна – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.
<https://orcid.org/0000-0002-0399-9126>.

Стаття надійшла до редакції 03 червня 2022 р.